

9.

आमाको माया

Date

Page

शब्दकोष

9. जाडा भित्राउ

- उषा → भिसामसे उज्याला
- साफा → बमाइला भावश्यक आशा वा कल्पना
- यावत → युवा अवस्था
- कोलन → कलकलाउने
- सङ्ग्रह → लडाइँ
- जडता → मूर्खता
- कण्ठ → घाँटी
- आशा → चाहेको वस्तु पाउने इच्छा

२. अर्थसंग मिल्ने शब्द पाठबाट खोजेर लेख्नुहोस्:

क. बागो जमिन, केन्द्र पात आदिमा पर्ने पानीका थोप्ला
→ झात

ख. ओठमा बाक्लो ढाँडो कुमतिर फर्काइ बजाइने बाँस,
निजाला आदिबाट बनाइएको बाजा
→ बासुरो

ग. मन वा समान काम

→ अक्षुण्ण

घ. सिर्जना गर्ने क्षमता

→ सिर्जना शक्ति

ङ. सङ्गुट हुने वा पार्ने वस्तु

→ साहचर्य

च. वेगासत चमका सावा

1. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841.

उ. दिएका शब्दको पर्यायवाची शब्द लेखनुहोस् २
गिनाई वाच्यमा प्रयोग पनि गनुहोस्:

वायु

⇒ ઠાંઠા → માનિસ વાચનકાળાગે ઠાંઠા મિતિ ની આવશ્યક હોય છે ।

आमा

⇒ ଜଗନ୍ନାଥ → କାର୍ତ୍ତିକ ମାସରେ ଆସନ୍ତି ଜଗନ୍ନାଥ ୨
ଜଗନ୍ନାଥ ମାତା ଶରଣ ଲାଭ କରନ୍ତି ।

ਅੰਕੁਰ

→ સુરેશો - મેરો સમ મળે સાચાનો ચરો જાતો
સુરેશો આવાજ દો ।

ॐ नमो

इष्टान् → हमें देखकर भयभीत होकर इष्टान् हो।

Ans VII

→ ढ्या / माया → हाम्रो आफू कहाँ सोजनाई माया
गर्नु पर्छ ।

১৫২

→ સફર → હામોલે હામો ઘર જમરો સફર પાને
સપા રારોન પદે ।

यौज्य → यौज्य नैपालमा छु जलशक्ति कोमल गढी नै होमा देश नेपालको विकास हुन न सकेको हो ।

स्वसाधन → कुनै पल कोमल कोमल हुन्छा जहाँ ठाउँमा भएता स्वसाधन ठाउँमा राम्रो लखन गछे ।

धनी → यो धनी / धनी जती मानिसको हो तति नै सत्य जित जलनुहुन्छ पल हुन मछे ।

बालक → देशको सबै बालक राम्रो हुन सकेमा देशको प्रगति हुन सके ।

द्विष्टका पारिभाषिक शब्दकोश शब्दकोश अनुक्रममा मिलाउनुहोस् र शब्दकोशको साहायता लिई तिनको अर्थ पल लेखनुहोस् :

अध्यादेश : सरकार नभएको बेलामा सरकारको सिफा-रिसमा राख्नुपर्ने बाटो जारी गर्ने कागज आदेश ।

अधिवक्ता : वीकल

अजमास : अजमास

कायलनामा :- अपराध सिद्धार गरी लेखने कागज

जमाना :- मुद्दा मा लाग्ने मान्दनाई चढाउने र
उपायगत गराउने सर्तमा धराउने लेखन र
निवेदन काम

गारिख :- दाखिलाई हाजिर हुन भनी निकर्को भनि

देवानी :- जनेदेखि अंशवण्डा धनमात्र सम्बन्धी
मुद्दा मामिलाको निर्णय गर्ने वा फाजदारी
बाहेक अरु मुद्दा हेर्ने अदालत ।

बिगी :- कसैले अनुचित किसिमले लिएको धनमात्र
वा सो धनमात्रमा लागेको गारिखको रकम ।

मुचुलका :- सरनामिनको मानिसहरूको लारेर दिइएको
व्याजको कागज ।

वारिख :- वारिख

विद्येयक :- कानुनको निर्माण गर्ने, विधान बनाउने ।

सनाखत :- अझु खातामा सम्बन्धित व्यक्तिका
सामुन्ने यो काम वा कुरा भन्ने गरिने
हु भन्ने व्यहोरा लेखी प्रमाण स्वरूप
गारेने सहोदाप ।

सरनामिन :- सम्बन्धित घटना घटेको ठाउँ ।

प्रश्न उत्तर :-
कै. 'ल्यो' र 'निमी' भन्नेको के के हुन् ?

यस कवितामा 'ल्यो' भन्ने कमल, सासल विरह आवाज
छाड्ने क्रान्तिकारी भएर आउने क्रान्त पुरुषलाई अर्का
गारेएको छ । भने 'निमी' भन्ने क्रान्त चेतना खुले
मानिसलाई भन्नेको छ ।

ख किन क्रान्तको आवश्यकता परेको हो ?

गोरेकुश शासनको बढ्दो अत्याचार - अत्याचार निर्मल
कमल कुशीले, भ्रष्टाचार, विकृति, विरुद्धाति र्थी फा-
टोबाट निषेध भएका नेपाली समाजमा परिवर्तन ल्याउन,
स्वास्थ्य ल्याउन क्रान्तको आवश्यकता परेको हो ।

ग 'ल्यो' हिउँ र आगो भन्दा पनि बढ्ता होइन भएर आउँछ'
भन्नेको तात्पर्य के हो ?

'ल्यो' हिउँ र आगो भन्दा पनि बढ्ता होइन भएर आउँछ'
भन्नेको अर्थ क्रान्तिकारी शक्ति सर्वव्यापी हुनेछ जुन
दुखी रोग र सम्पूर्ण दुर्गतिमा उडेर लाग्ने छ र ल्यो
विहानको सूर्य जस्तो विक्रम र उज्यालो हुनेछ
भन्ने योजनाको हो ।

घ माथिको कवितामा कस्तो शैलीको प्रयोग गारेएको
छ ?

माथिको कवितामा संवाद शैलीको प्रयोग गारेएको
छ ।

४. प्रश्न उत्तर

क. आमाको सपना के थियो ?

आमाको सपना देशमा चलेरहेको अन्धाय, जेठो, सासन विस्कृष्ट आवाज उठाउने क्रान्त पुष्प आफ्नो सन्तान होस् भन्ने आमाको सपना थियो ।

ख. त्यो मिठो गीतले तिमिलाई आफ्नो बाँसुरी बना-
रहन्छ, भन्नुको तात्पर्य के हो ?

आमाको चहना देशभक्त सन्तान जेठलाई क्रान्त थुला बनाएर स्वातन्त्र्य दिनाउँ थियो । आफ्ना सन्तानको कलिला अनुहारमा आमाको परिवर्तनको दायो देखेको थिइन् । ती बेनीमा परिवर्तनको मधुर दान स्तुति थिइन् । तर त्यस गीतले आफ्ना सन्तानलाई मिठो सङ्गीत निकाल्ने बाँसुरी बनाउन नसकेकोमा आमाको चिन्ता त्यत्तै गरेका हुन् । यही न त्यो मिठो गीतले तिमिलाई आफ्नो बाँसुरी बनाएर भन्नुको तात्पर्य हो ।

घ. कवितामा 'आमा', 'बाँसुरी' के केका प्रतीकका रूपमा प्रयोग गरिएको छ ? छलफल गर्नुहोस् ।

नेपाली साहित्य जगतमा प्रथम गद्य कविताको रूपमा स्थापित भएका कृष्ण गोपाल प्रसाद रिमाल, प्रेम, विकृति, विस्मयान्ताद आफ्ना कविताका माध्यमबाट प्रस्तुत गरे आवाज उठाउन समाजसुधारक आश-
ल्याकन प्रस्तुत गरे कवि हुन् । यस आमाको सपना पढे पछि चर्चित कविताबाट लेखिएको हो ।

यस आमाको सपना कवितामा नेपाली समाजको निरंकुश शासनको, अत्याचार, अत्याचार, शोषण, कमन, कुशागति, कुल-
लचर, विकृति, विकृति र अप्रगति को फोहोबाट छुट्टिने र
कुल प्रष्ट पारेका छन् र नेपाली समाजमा परिवर्तन ल्याउन स्वास्थ्य पुर्‍याउन चाहने गर्न आवश्यक रहेको भाव कविताको आमा र छोराको संवादबाट व्यक्त गरिएका छन् । शोषण शासनको अन्त्य पछि देशमा आएको आर्थिकताको कारण देश विकासको गति पत्तै विकासको कविता बताएका छन् । वि.सं २००० को आस पासमा सुरु गरिएको यस कवितामा द्वारा कविता छोरो समाज राजनीतिक दुर्गन्धको जालमा फँसेरहेको अवस्थामा रहेकोले त्यसलाई स्वास्थ्य पुर्‍याउन चाहने गर्न पर्ने सल्लाह व्यक्त गरिएका छन् । शोषण, अत्याचार, कमन, कुशागति विकृतिबाट पाडित भएको नेपाल आमाको परिवर्तनको आशा भावी सन्ततिबाट राखेको कुल कवितामा आशावादी दृष्टि प्रस्तुत गरिएको पाइन्छ । आफुले निरन्तर पाइरहेको बढ्दोको कारण अब जहमानै हरेक सन्ततिमा पढ्न सकिने याहुँको सपना गर्ने अभिलाषा नेपाल आमाको राखेको छिन् तर त्यस किसिमको परिवर्तन आफ्नो वर्तमान सन्ततिबाट नभई आफ्नो भावी सन्ततिबाट मात्र हुने र आफुले मुक्त पाउन सकिने भाव व्यक्त गरिएको छिन् ।

अन्ततः यस्य कवेतामा कविते आमाको रूपमा नेपाल
आमा र हाम्रो रूपमा आफ्ना जनतामा र हाम्राएका
हन् । नेपाल आमाको आफ्ना जनताबाट विरताको अपेक्षा
गरेको छैन । वर्तमानको जनताबाट आफ्ना आशा गरेको
पाठन नसकेपछि नेपाल आमाको अझ आझै माथो खसालि-

हस्मा कान्तिको चेतना हुन र विहानको व्युत्पत्ति
कान्तिको किरण हर्दै देशान्तर र मो दिशान्तर
माईने कुखले आशा गरेको दिन ।

90. दिइएको अनुच्छेद पढी सोधिएको प्रश्नको हान्ने
उत्तर दिनुहोस्:

क. पढेकमका आधारमा संसारका भाषाहरू कति प्रकारमा
वर्गीकरण गरिएको छ ?

→ पढेकमका आधारमा संसारका भाषाहरू छ छ प्रकारमा
वर्गीकरण गरिएको छ ।

ख. नेपाली र अङ्ग्रेजी कस्तो कस्तो पढेकम भएको
भाषा हुन् ?

→ नेपाली भाषा कर्ता, कर्म, र क्रियाको क्रम लेख्ने
र अङ्ग्रेजी चाहिँ कर्ता र क्रिया र कर्मको पढेकम
भएको भाषा हो ।

ग. व्याकरणिक पढेकम र आन्तःकारिक पढेकमको
भिन्नता छ ?

→ नेपालीमा कर्ता, कर्म र क्रियाको क्रममा विचलन
नभएको पढेकम व्याकरणिक पढेकम हो र नेपालीमा
कर्ता, कर्म र क्रियाको क्रममा विचलन भएको पढेकम
आन्तःकारिक हो ।

घ. भाषामा विचलन किन हुन्छ ?

→ भाषामा विचलन भावनाहरू प्रधानता दिन हुन्छ ।